

*Артем Коваленко**

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗЛІДУВАННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах активних бойових дій та тимчасової окупації російськими військами окремих районів на півночі, сході та півдні України, посилилася аморальна анти-українська діяльність деяких громадян нашої держави, що виявляється у виправданні збройної агресії проти України, різних формах підтримки та взаємодії з незаконними окупаційними адміністраціями, окупаційними військами й іншими незаконними воєнізованими утвореннями тощо. З огляду на це, 3 березня 2022 року Верховна Рада України підсумувала багаторічні суперечки щодо доцільності криміналізації колабораційної діяльності та визнала описані вище та деякі інші діяння злочинами проти основ національної безпеки України й внесла до КК України нову статтю 111¹ «Колабораційна діяльність» [1].

На жаль, таке нагальне законодавче вирішення кримінально-правових проблем призвело до виникнення складнощів у застосуванні юридичних новел на практиці. Аналіз проблем організації досудового розслідування проявів колабораційної діяльності варто розпочати з визначення підслідності даного кримінального правопорушення.

Законом України № 2108-IX від 03.03.2022 р., серед іншого, абз. 1 ч. 2 ст. 216 КПК України після цифр «111» доповнено цифрами «111-1». Це означає, що за передбаченими даною нормою правилами предметної підслідності досудове розслідування колабораційної діяльності мають здійснювати слідчі органи безпеки України.

Утім, пізніше у той же день, 03.03.2022 р., Верховна Рада України прийняла Закон України 2110-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної [...]», відповідно до якого абзац перший частини другої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України викладено в такій редакції: «Слідчі органи безпеки здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 109, 110, 110-2, 111, 112, 113, 114, 114-1, 201, 201-1, 258-258-5, 265-1, 305, 328, 329, 330, 332-1, 332-2, 333, 334, 359, 422, 435-1, 436, 436-2, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 447 Кримінального кодексу України» [2]. Звертаємо увагу, що у ст. 216 КПК України в більш пізній, а відтак актуальній редакції Закону 2110-IX відсутня ст. 111-1 КК України, а тому за загальним правилом досудове розслідування колабораційної діяльності мають здійснювати слідчі органів Національної поліції України.

Вважаємо, що мала місце помилка з боку законодавців: автори проекту Закону 2110-IX не урахували положень проекту Закону 2108-IX. Описана неточність була виправлена лише 01.05.2022 р., коли набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14.04.2022 р. № 2201-IX [3]. Таким чином більше місяця діяла редакція абз. 1 ч. 2 ст. 216 КПК України, що не містила вказівки на ст. 111-1 КК України, а відтак розпочинати досудове розслідування за фактами колабораційної діяльності мали саме слідчі Національної поліції.

Крім того, у випадку діянь, передбачених ст. 111¹ КК України, діють й правила персональної підслідності. Зокрема, відповідно до ч. 4 ст. 216 КПК України, слідчі органів державного бюро розслідувань здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень, вчинених «топ-чиновниками», судьями, працівниками правоохоронного органу, особами, посади яких належать до категорії «А» (крім кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності НАБУ). 17 березня ДБР відзвітувала

* Доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, кандидат юридичних наук.

про викриття п'яти фактів колабораційної діяльності на тимчасово окупованих територіях Луганської області протягом попередньої доби [4]. Станом на 07 квітня 2022 року ДБР розпочало 77 кримінальних проваджень за фактами колабораційної діяльності [5].

Отже, попри наведені вище недоліки правового регулювання та інші виклики правового режиму воєнного стану, уповноважені органи активно ведуть діяльність з виявлення та розслідування фактів колабораційної діяльності. Водночас маємо зауважити, що практичні підрозділи наразі вимушені діяти в умовах відсутності методичних рекомендацій щодо розслідування згаданих кримінальних правопорушень, що зумовлює актуальність подальшої розробки даної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність. Закон України від 03.03.2022 № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-IX>.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної [...]». Закон України від 03.03.2022 № 2110-IX. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2110-20.

3. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Закон України від 14.04.2022 р. № 2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20>.

4. Покарання неминуче: у Луганській області за добу ДБР викрило п'ять колаборантів. URL: <https://www.facebook.com/dbr.gov.ua/posts/2119483094873986>

5. ДБР притягне до суворої відповідальності всіх зрадників та колаборантів: відкрито більше 200 проваджень. URL: [facebook.com/dbr.gov.ua/posts/2134912736664355](https://www.facebook.com/dbr.gov.ua/posts/2134912736664355)

*Оксана Малярчук**

ПРОЦЕСУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРОРА НА СТАДІЇ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Нині Україна знаходиться на шляху до великомасштабних змін та реформувань, основною ціллю яких є зміцнення режиму законності та демократизму в державі. Значну роль у забезпеченні режиму законності та підтриманні правопорядку відіграють саме правоохоронні органи, зокрема прокуратура.

Велику роль в забезпеченні вирішення завдань кримінального провадження відіграє діяльність прокурора, яка здійснюється у формі та порядку, передбаченому Конституцією України (далі – КУ), Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України) та Законом України «Про прокуратуру» (далі – ЗУ «Про прокуратуру»).

Питанням регламентації діяльності прокуратури присвячено статтю 131⁻¹ КУ, у якій йдеться про те, що на прокуратуру покладено такі функції як: підтримання публічного обвинувачення в суді; організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням; представництво інтересів держави в суді у виключних випадках [1, ст. 131⁻¹].

Відповідно до КПК України, прокурор – це особа, яка обіймає посаду, передбачену статтею 15 ЗУ «Про прокуратуру» (такі посади як: Генеральний прокурор та його заступники, керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, керівник підрозділу Офісу Генерального прокурора та його заступники, прокурор Офісу Генерального

* Здобувач ступеня вищої освіти магістра Навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ (науковий керівник: Юлія Сухомлин, доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент).